

Мозговий В. Л.,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри культурології
факультету менеджменту і бізнесу
ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПЕДАГОГІЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

«Людину в першу чергу треба вчити людяності»

В. В. Краєвський

Сучасний освітній процес обумовлюється низкою факторів (соціальний, культурний, політичний, економічний та ін.), що мають безпосередній вплив на мету, цілі та результат зазначеного явища. Людство у своєму онтогенезі постійно вносило корективи в основоположні цілі навчання та виховання. Однак на певних етапах свого історичного розвитку усвідомлювало значущість культури, як феномену, саме у визначенні висхідних ідей навчання, виховання та розвитку підростаючого покоління.

Слід звернути увагу на той факт, що педагогічна антропологія має свою історію, свою методологію та навіть сучасні інтерпретації. Проте, аби розуміти сутність педагогічної антропології треба зрозуміти її співвідношення з іншими науками. У цьому контексті вважаємо слушним пояснення, що пропонує В. В. Краєвський, а саме: „Відношення до різних галузей антропології визначається формами зв'язку педагогіки з іншими науками. Низку положень філософської, культурологічної і соціальної антропології належить віднести до таких форм – використання основних ідей, теоретичних положень, узагальнених висновків інших наук” [3, с. 162]. Наведена теза дає підстави нам абсолютно обґрунтовано вважати, що культурологічний аспект є однією із основоположних складових педагогічної антропології. Підтвердженнь цьому факту у педагогічній теорії існує більше ніж достатньо.

Так, обґрунтовуючи філософські основи педагогічної антропології І. А. Зязюн акцентує увагу на тому, що „Антропологія педагогічна (поряд із культурною, етнографічною, лінгвістичною, соціологічною, історичною та ін.) розгортає наукове осмислення людини в координатах її освіти, виховання, учіння. Це теорія цілісної особистості, що реалізує ідею „особистості, яка розвивається в світі, який також розвивається”. Серед актуальних проблем антропології вчені виокремлюють питання повноцінного розвитку особистості, формування її ціннісних орієнтирів, психологічного захисту, збереження психічного здоров'я, створення сприятливих умов для її розвитку і саморозвитку” [2, с. 51]. Надалі автор зазначає, що „...антропологічна модель освіти покликана забезпечити успішність її учіння і можливість становлення та

розвитку унікальної особистості, здатної до діалогу, до розуміння інших людей і інших культур, до активного творення і перетворення як зовнішнього, так і свого внутрішнього світу, з усвідомленням відповідальності за наслідки своїх дій» [2, с. 57].

Досліджуючи функціональність культурології в трансформаційних процесах освіти, Т. П. Усатенко зазначає: „У культурологічній моделі постіндустріального суспільства знань постають проблеми виживання людини (збереження природи; фізичне і психічне здоров'я людини, реалізація особистісного потенціалу); збереження універсальних (загальнолюдських), етнічних, національних цінностей; пошук нових форм життя (мирне співіснування людей; життя у злагоді із собою та іншими; підтримка різноманітності культур) та ін.” [5, с. 35].

Актуальність педагогічної антропології для реалізації завдань сучасного освітнього процесу очевидна. Людство стрімкими темпами рухається до ноосферно-космічної цивілізації, але, на жаль, не з позицією культуроцентризму. Обґрунтовуючи концепцію ноосферної освіти Г. Г. Курмишев зазначає: „На сучасному етапі розвитку науки вчені дійшли висновку, що тільки ноосферний сценарій розвитку майбутнього шляхом взаємодії Людини-Природи-Космосу є єдиним оптимістичним сценарієм з усіх, створених ученими всього світу на основі математичних розрахунків, соціального моделювання, наукового, геополітичного і космопланетарного прогнозування, тобто процес переходу людства до пізнання мудрості Природи, Космосу, його загальних Законів та обов'язкового підпорядкування їм особистого і соціального життя, діяльності, думки, творчості, віри, політики, ідеології, світогляду є невідворотнім, якщо людство бажає продовжити своє існування на планеті” [4, с. 9].

Проте, слід звернути увагу на той факт, що людство до нині так і не змогло до кінця використати гуманістичний доробок минулих поколінь який визначив культуру як зв'язуючий компонент розвитку свободної людини – толерантної спільноти – незалежної держави – вільного світу. Так, на думку І. А. Зязюна „Серед парадоксів, залишених нам у спадок ХХ століттям, є такий як гуманізація... виявляється, що в умовах свободи жити стало набагато важче, ніж в умовах несвободи. Більшість наших громадян розгублена від того, що державна машина перестала турбуватися про, здавалось, звичні зовсім недавно послуги: надання роботи, безкоштовної квартири, безкоштовного навчання, захисту безпеки життя тощо. Мабуть, найбільше нестача свободи відбивається на духовній, моральній сфері життя суспільства” [1, с. 101].

Якщо педагогічну антропологію початку ХХ століття було орієнтовано на пізнання фізіологічно-психічних, духовних процесів розвитку особистості та обґрунтування для них відповідної педагогічної підтримки (К. Д. Ушинський), то педагогічна антропологія ХХІ століття повинна бути орієнтована на формування у підростаючого покоління, дорослих розуміння та навичок гармонійної еволюції та збереження людської раси на планеті. Актуальними

питаннями такої педагогічної антропології стануть питання саморозвитку, самовдосконалення, самоактуалізації та оцінки власних дій у співвідношенні з суспільними нормами та мораллю.

Список використаних джерел:

1. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія / Іван Андрійович Зязюн. – Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної антропології / І. А. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія (Польсько-український українсько-польський щорічник). – № 10. – 2008. – С. 51–59
3. Краевский В. В. Методология педагогики: новый этап: учеб. пособие для вузов / В. В. Краевский, Е. В. Бережнова. – М.: Академия, 2006. – 393 [1] с.
4. Курмишев Г. Г. Концепція ноосферної освіти / Г. Г. Курмишев, В. І. Тур // Новий колегіум. – 2017. – № 2. – С. 9–12
5. Усатенко Т. П. Культурологія в трансформаційних процесах освіти / Т. П. Усатенко // Культурологічна складова професійного розвитку педагога: Зб. наук. праць / За ред. Л. Хомич, Л. Султанової, Т. Шахрай. – Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. – С. 34–42

Нахова Тетяна Іванівна, завідувач
науково-методичним відділом
Миколаївської обласної бібліотеки
для дітей ім. В.О.Лягіна,
м. Миколаїв

РОЗВИВАЄМО ПРОФЕСІЙНУ МОБІЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКАРІВ У РОБОТІ З ДІТЬМИ: АКТИВНІ ФОРМИ І ДІЄВІ ПРАКТИКИ

*"У нашому світі, щоб залишатися на місці -
потрібно дуже швидко бігти, а для того, щоб
кудись потрапити - потрібно бігти в два рази
швидше" (Л. Керролл «Аліса в Задзеркаллі»)*

Головним завданням сьогодення в умовах стрімкого розвитку світу на шляху побудови якісного бібліотечного середовища для дитини – це максимальна мобілізація бібліотечним фахівцем своїх професійних можливостей, постійний розвиток власної інноваційної культури та швидке реагування на постійні зміни в потребах сучасних користувачів кожної окремої громади.